

Ekumena 2016

Μακαριοι οι καθαροι τη καρδια οτι αυτοι τον θεον οψονται.

Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt

Blahoslaveni čistého srdce, neboť oni uží Boha.

Milé sestry, milí bratři, povězme si něco o šťastných lidech. Kdo to vlastně jsou? Jak je poznáme, či jak se pokusíme je popsat? Zvládnout bychom to měli, protože často přece na počátku roku přejeme štěstí svým blízkým, sami ho chceme zažívat. Šťastný člověk by mohl být třeba takový, který má ve tváři pořád úsměv, na co chytne, se mu daří, nikdy nepláče, nemá špatnou náladu. Žije si tedy dobře, nestěžuje si, je zdravý, má dobrou rodinu, skvělé vztahy s ostatními, dotáhne to daleko. Myslím, že z toho lidského pohledu by mohl takto nějak ten šťastný člověk vypadat. Ostatně i my sami bychom byli rádi, kdyby v našem životě bylo všechno v takovém klidu a pohodě. A v tom je právě ta hlavní věc. Podle čeho posuzujeme, že člověk je šťastný? Právě podle toho, čeho dosáhne. Je to obraz, který máme před očima, který je nám často vštěpován duchem doby. A tak by se dalo říct, že šťastný je ten, kdo něčeho dosáhne, může být svobodný tím pádem nezávislý, je mu dáno, že je chytrý, vzdělaný, jeho děti jsou na tom podobně. Tím pádem má dům, který se mu líbí, práci, která ho baví. S takovým pojetím šťastného člověka se logicky pojí i představa, že za jiných okolností nemůže být člověk šťastný. Tedy nemůže být šťastný, když nemá příliš svobody, musí dělat práci, co ho nebaví a nenaplnuje, musí být rád, že má střechu nad hlavou a děti taktak procházejí ve škole. Zákonitě nemůže být šťastný, protože mu chybí něco, co je obecně považováno za naplnění života.

Pokud bychom nahlédli do Bible, našli bychom tam zástupce obou skupin. Tak třeba král David nebo Šalomoun, to byli šťastní lidé. Kdo se jim mohl vyrovnat, měli skutečně všechno, po čem srdce touží. Byli bohatí, úspěšní, dokonce i ty problémy s dětmi se nějak vyřešily, David se dostal z kdejaké šlamastiky. Naproti tomu je zde třeba takový Job. Vypadal šťastně, ale pak se ukázalo, že asi smolař. Během několika chvil ztratil skoro vše. Přišel o skoro všechny majetek, děti, zdraví. Měl jen střechu nad hlavou, spoustu vředů, rýpající manželku a přátele, kteří měli hned ve všem jasno a věděli o něm víc než on sám. To opravdu nevypadá na šťastlivce. Minimálně v tu chvíli, kdy naříkal bolestmi by si asi člověk neřekl, že je šťastným. Jenže právě už na jeho postoji smíme vidět něco, co celou dosavadní definici šťastného člověka poněkud

nabourává. Šťěstí bylo spojeno s tím, co člověk dostal, měl zač být vděčný, proto velebil Boha a byl šťastný. Pokud šťastný nebyl, stěžoval si, neboť bylo jasné, že to nějak souvisí s Boží přízní. Bůh mu nepožehnal, nedal, co by jej učinilo veselým a tak se uchyluje k reptání. Ale přesně to je to, co Job nedělá. Nestěžuje si, nenadává, ale nese svůj stav statečně jako něco, co k životu patří. Job je tedy šťastný, i když vnějšně k tomu nemá žádný důvod. A právě v tom je biblický pohled na šťastlivce jiný, než ten náš. Nejlépe to ukazuje dnešní blahoslavenství.

Blahoslaven a šťasten je vlastně totéž. Proto můžeme říct, že pohledem dnešního textu je šťasten ten, kdo má čisté srdce, protože uží Boha. Ukazuje se, co je skutečně tím nejlepším, co v životě může člověk dosáhnout. Může vidět Boha. To je výsada, jejíž výjimečnost vynikne až v dalších souvislostech. Jak totiž musela možnost vidět Boha působit na Ježíšovy posluchače? Jistě jim hlavou běžely příběhy slavných předků, kteří s viděním Boha spojovali smrt. Kdo viděl Boha, nemohl zůstat na živu. Tak to říká Bůh Mojžíšovi, když zatoužil vidět jeho tvář. Mezi Bohem a člověkem je tak velká propast, že na Boha člověk nemůže jen tak pohledět. Jestliže to Ježíš zaslubuje, je to zaslíbení návratu. Je to zaslíbení, které říká, že je možné překonat propast, která člověka od Boha oddělovala. Něco takového bylo doposud nepředstavitelné, ale v díle, které Ježíš koná, se tato možnost člověku otvírá. Může být opět v Boží blízkosti, předstoupit před jeho tvář jako někdo, kdo není od Boha oddělen hlubokou propastí, ale kdo je Bohem přijat za jeho dítě. Pohled, který byl odsouzením k smrti se v Ježíši mění v součást veliké radosti nad Božím vykoupením. Zaslíbení vidění Boha je tak vstupem do něčeho zcela nového a přitom vlastně již dávno připraveného.

Pohlédnout na Boha je tedy vrcholem štěstí, kterého člověk může dosáhnout. Máme-li tuto možnost, tuto výsadu vzhlížet a vidět Boha, pak se vše ostatní mění v maličkosti, bez kterých se dá docela dobře žít. Člověk zjistí, že může být šťasten uprostřed nesvobody, může být šťasten, i když nemá vše, po čem touží jeho srdce. To je veliký důvod k radosti. To, jak se cítíme, jak jednáme, to není závislé na tom, jak se nám daří, ale na tom, že máme přístup k Bohu. Ovšem tato velká výsada má jednu podmínku. Blahoslaveni jsou ti, kdo mají čisté srdce. Tudy se otevírá ona cesta do Boží přítomnosti. Opět to není nic nového, co by mělo posluchačům Ježíšovým znít cize. Již v Žalmu 24 se píše o těch, kdo mají čisté ruce a srdce ryzí. Ti smějí vystoupit na horu Hospodinovu, což je vlastně opis setkání s Boží slávou. Čisté, ryzí srdce je poklad lidského života, to, co jej naplňuje, dává mu smysl. Zajímavé. Šťěstí není založeno v tom, co člověk získá, čím se obklopí, co mu kdo dá, ale v tom, jaký je, jaké je jeho srdce.

Pro člověka Ježíšovy doby není srdce jen sídlem citu, tak jak si to představujeme dnes, ale vůbec je to sídlo vnitřního člověka, toho jak cítí, jak umí naslouchat, jak myslí, jak jedná. Proto výraz čistého srdce souvisí nejen s lidskými city, ale vůbec s jeho celkovým jednáním. Čistota souvisí s dokonalostí, vždyť se jí myslí nejen čistota fyzická, ale také rituální a mravní. To znamená, že jde o srdce ve kterém není nic, co by narušovalo obraz dokonalosti. Jenže v tom

je poněkud problém. Být skutečně čistý, bezúhonný je vlastně nemožné. Tedy běžnou cestou, z našich lidských sil. Vždyť sami víme, že i když se budeme snažit žít co nejlépe, budeme se snažit mít co nejméně hříchů, stejně to nepůjde. Čisté srdce se tak jeví jako něco vzdáleného, nedosažitelného.

Ježíš spojuje čisté srdce s viděním Boha. Obojí pak souvisí s dílem Ježíšovým. Vidět Boha lze jen díky tomu, že přišel Ježíš, který nám Boha ukázal. A s čistotou srdce je to stejné. Čisté srdce je takové, které patří Ježíši Kristu. Je to srdce, které vyznává svou vinu a potřebu Božího odpuštění, je to srdce, které se pak nechává vést Božím Duchem, tluče z jeho síly. Být čistého srdce tak ukazuje nejen k lásce, kterou umíme dávat ze sebe, ale hlavně k lásce, kterou dokážeme přijímat z Božích rukou. Ta nás očišťuje, protože nedovolí, aby veškeré bolesti a nánosy, které do srdce vcházejí v tom srdci zůstávali, ale vyplavuje je ven pod Kristův kříž.

Jak je to tedy s tím štěstím? Kdo je to skutečně šťastný člověk? Je to ten, kdo hledá a nalézá radost v Bohu. Ne v myšlence Boha, ne v nějakém obrazu či představě, ale v živém Bohu, který jedná, který naplňuje naše srdce svou láskou. Možná takové zakotvení člověka povede k tomu, že bude vypadat jako podivín, bude podezřelý. Vždyť žije jinak, staví na jiných hodnotách a jiném přístupu. To je vždycky podezřelé. Bojíme se jinakosti, bojíme se jiného pohledu, protože se s ním nedokážeme srovnat. Ale nejen srovnat, ono jde o to, že nabourává i naše vlastní přesvědčení. Proto je podezřelé, když někdo dokáže být šťastný bez spousty pomůcek a berliček, které mu ke štěstí nabízí svět.

Zvěst dnešního příběhu je tak dvojnásob radostná. Jednak nám ukazuje, že skutečná radost je založena mimo náš svět. Proto se smíme radovat i tehdy, když se věci moc nedaří, když se nám vzdalují naše sny, padají různá předsevzetí. Smíme se ale radovat také z toho, že můžeme mít čisté srdce a můžeme vidět Boha. Smíme se radovat z toho, že plnost našemu životu dává plnění Božích zaslíbení, dává slovo, které překonává naše odloučení od Boha způsobené hříchem. Svět takovéto radosti a naděje nemůže příliš rozumět. Avšak může se s ní setkávat, může se po ní ptát. To tehdy, když uvidí, jak tato radost plní náš život. Chraňme v něm tedy své srdce, aby bylo vždy čisté. Dávejme je Ježíši, aby v něm tak nebyly skvrny hříchu, ale aby zářilo jako maják těm, kdo skutečné štěstí v tomto světě hledají. Amen.